

Dordtse leerregels

De Dordtse Leerregels behoren tot de zogenaamde **Drie Formulieren van Enigheid**. Deze ‘Formulieren’ betreffen drie *theologische* geschriften die door de Synode van Dordrecht in 1618-1619 als de *belijdenis* van de toenmalige Gereformeerde Kerk werden aanvaard. (Uit deze *Gereformeerde Kerk* zijn de Nederlandse Hervormde Kerk en later de diverse Gereformeerde kerkgenootschappen alsook de recentelijk ontstane Protestantse Kerk in Nederland (PKN) voortgekomen.)

De drie belijdenisgeschriften zijn:

- de *Heidelbergse Catechismus*, opgesteld door Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus in 1563
- de *Nederlandse Geloofsbelijdenis*, opgesteld door Guido de Brès in 1561
- de *Dordtse Leerregels*, opgesteld door de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619. Ze worden ook wel de *Vijf Artikelen tegen de Remonstranten* genoemd.

Oorsprong

In deze belijdenissen is de *Reformatie* van Maarten Luther, Johannes Calvijn en Ulrich Zwingli duidelijk aanwezig. Veel formuleringen in deze geschriften gaan letterlijk terug op de *Institutie* van Calvijn. De eerste uitgave van de *Institutie* is van 1536.

Betekenis

De *Drie Formulieren van Enigheid* hebben verschillende functies:

- Ze dienen als bron voor de geloofsoverdracht in *catechese*, *prediking* en *onderwijs*. Vooral de Heidelbergse Catechismus heeft die functie

Ze fungeren voor orthodox¹ gereformeerde kerken en organisaties als formulering voor datgene wat men als de fundamentele en onopgeefbare kern van het geloof beschouwt. Zo verlangen bijvoorbeeld veel gereformeerde en reformatorische scholen van hun personeelsleden

---

¹ orthodox = stipt vasthoudend aan de overgeleverde kerkleer.

dat zij instemmen met deze geschriften. Er wordt dan gezegd, dat zij “de Drie Formulieren van Enigheid dienen te onderschrijven”.

Voor veel christenen in Nederland hebben deze formulieren nog steeds betekenis. De huidige ontwikkeling waarbij velen zich afscheiden van de PKN, heeft mede met de waardering van deze formulieren te maken. De PKN hanteert een grondslag die breder is dan deze formulieren. Velen zijn het daar niet mee eens en hebben de *Hersteld Nederlandse Hervormde Kerk* opgericht.

In 1631 besloot het stadsbestuur van Utrecht dat alle onderwijzers van stads- en particuliere scholen de Drie Formulieren van Enigheid moesten ondertekenen op straffe van uitsluiting. Delft volgde in 1663 en Amersfoort in 1683.¹

De Dordtse leerregels werden opgesteld naar aanleiding van een strijd over de uitverkiezing of *predestinatie*.

Het Van Dale-woordenboek² zegt van dat laatste woord: ‘goddelijke voorbeschikking van de mensen, hetzij tot eeuwig heil, hetzij tot verdoemenis’. Het is synoniem met: *voorbekoming, voorbestemming*.

De strijd over de uitverkiezing (predestinatie) had te maken met de zogenaamde ‘remonstranten’³. Deze remonstranten (o.l.v. Arminius) zeiden dat de mens een eigen vrije wil heeft en dus ook kan kiezen voor de Heer Jezus en God, de Vader. Zij vonden dat je niet alles moet willen vastleggen in belijdenisgeschriften. Ook vonden zij dat de mens een zekere invloed kon hebben op de bestemming na dit leven op aarde.

De contraremonstranten vonden dat alles, je hele leven door God is voorbeschikt en dat je daar geen invloed op kon hebben. De genoemde synode gaf de contraremonstranten (o.l.v. Gomarus) gelijk.

Dit leidde dus tot de formulering van de Dordtse leerregels.

---

¹ Overgenomen uit Wikipedia, te vinden onder www.wikipedia.org, een internetencyclopedie.

² Van Dale, Groot woordenboek der Nederlandse taal, editie 1999.

³ Zie de notitie over de Remonstrantse Broederschap aan het eind van dit artikel.

Commentaar

- A. Deze hele strijd had te maken met de eeuwige bestemming van de mens, of: in hoeverre de mens zelf deze zou kunnen beïnvloeden.

In feite geeft men in de Dordtse Leerregels aan, dat God de mens heeft voorbestemd tot eeuwige redding, óf tot eeuwige verlorenheid: als Hij tevoren uitkiest wie de redding gaan ontvangen, dan heeft Hij ook tevoren bepaald wie niet.

‘Eeuwig’ is in de gangbare vertalingen van het Nieuwe Testament de vertaling van het Griekse woord ‘eon’. Echter, het begrip ‘eon’ in Gods woord heeft te maken met *Gods plan van de eonen*¹ (Efeziërs 3: 11 Concordante Vertaling – *Gods ‘voornemen van de eonen’*). Men is dit begrip in de loop van de (kerk)geschiedenis gaan zien als ‘*eeuwig met de betekenis van: zonder begin en zonder einde.*

De leer van de eeuwige (eindeloze) straf voor de ongelovigen heeft het denken van de kerken vele eeuwen overheerst. Die leer speelde een heel grote rol in de strijd over de uitverkiezing.

In Gods woord (in de Hebreeuwse en Griekse grondteksten) vind je het begrip ‘eeuwig’ niet terug.

- B. Gods woord spreekt heel duidelijk over uit(ver)kiezen:

- God kiest uit; bijvoorbeeld Abraham, uit al die andere mensen die toen leefden, om een tot een groot volk, Israël, uit te groeien en tot zegen te zijn (Genesis 12: 2 en 3);
- Daarnaast Israël, dat een uitverkoren volk is (Exodus 19: 5 en 6, Deuteronomium 7: 6-8 en 1 Petrus 2: 9). Dat deed God uit liefde!
- De Heer Jezus koos zijn discipelen (leerlingen) uit (Johannes 15: 16). Dat was na gebed (Lucas 6: 12-19).
- Het belangrijkste: God kiest Christus uit; Hij is de Uitverkorene van God. (Lucas 9: 35 en 23: 35).

---

¹ Meer over ‘eon’ en ‘Gods plan van de eonen’ vindt u in het boekje ‘Mededelingen voor reizigers’, 2004, uitg. Stg. E-H Depot Nederland (www.ebenhaezer.nl).

- God kiest ons uit als leden van het lichaam van Christus (Efeziërs 1: 4, 2 Timotheus 1: 9, Titus 1: 1 en 1 Thessalonicenzen 1: 4-10).

Als je naar de laatste tekst kijkt, zie je dat het uitkiezen van God niet zomaar is, maar dat het is om anderen te dienen. Paulus zegt dit in vers 4 van 1 Thessalonicenzen 1. Vanaf in vers 5 zien we het resultaat:

1. Het evangelie werkte krachtig onder de Thessalonicenzen (vers 5);
2. zij werden navolgers van Paulus en van de Heer (vers 6);
3. zij aanvaardden het woord in zware verdrukking met blijdschap van heilige geest (vers 6);
4. zij werden voorbeelden voor veel andere gelovigen (vers 7);
5. van hen ging het woord van de Heer uit tot een heel groot gebied (vers 8)
6. zij keerden zich van de afgoden af naar God toe (vers 9);
  - a. *'om de levende en waarachtige God te dienen'* (vers 9);
  - b. *'en uit de hemelen Zijn Zoon te verwachten (...)'* (vers 10).

In Efeziërs 1: 4, 12 en 14 zien we het waartoe: opdat wij zijn *'tot lofprijs van Zijn heerlijkheid'*, en *'tot lofprijs van de heerlijkheid van Zijn genade'*. Met die bedoeling heeft God ons *tevoren bestemd* tot het zoonschap, tot de plaats van een zoon.

Christus is Gods uitgekozene; Hij is door God gekozen. Alle anderen zijn dan *niet* gekozen. De conclusie hiervan is niet, dat dan alle anderen verloren gaan. Integendeel! Als Christus *niet* gekozen zou zijn, *dán* zou niemand gered worden. Uitkiezen is geen doel op zichzelf. Iemand is gekozen en gezalfd om allen te redden. Sommigen zijn *in Hem* uitgekozen om de rest te bereiken. Gods doel wordt bereikt door een serie uit(ver)kiezingen:

- Christus is uitgekozen om middelaar te zijn;
- in Hem zijn mensen uitgekozen
  - om zegen naar de aarde te brengen (Israël);
  - en om zegen naar de hemelen te brengen (de gemeente, het lichaam van Christus).

Het is niet zo, dat als je niet uitgekozen bent, je *dus* voor eeuwig verloren bent. Christus was uitgekozen om te redden, niet om te veroor-

delen. Zo ook anderen. Als je je uitgekozen weet door God, dan is er geen plaats voor trots. Wees je bewust dat jouw uit(ver)kiezing door God bedoeld is om voor anderen tot zegen te zijn. Je mag deelnemen aan de activiteiten om het grote doel van God te bereiken: God alles in allen; God die allen aan zijn hart drukt.

Uitgekozen zijn geeft je waard(igh)e(id) en is een eer.

Uitgekozen zijn betekent voor Christus, dat Hij het hoofd van de hele schepping is. Voor ons betekent het, dat wij aan de top van al Gods werk gezet zijn. Het houdt veel meer in dan alleen redding. God zet Zijn uitgekozenen in om redding van al de schepselen te bewerken¹.

Remonstrantse Broederschap

De *Remonstrantse Broederschap* heeft haar wortels in de 16e eeuw. In januari 1610 formuleerden in Gouda een aantal predikanten bezwaren tegen de leer van de van de *Gereformeerde Kerk*, de officiële staatskerk van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze predikanten hadden fundamentele bezwaren tegen sommige leerstellingen (onder andere over de wil van de mens en de voorbeschikking door God) in de Heidelbergse Catechismus en de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Zij verzetten zich tegen enkele opvattingen van *Calvijn* en de staatskerk. Onder hen was ook de hofpredikant ds. Uytendogaert.

De opvattingen van de remonstranten zijn in 1610 vastgelegd in de *Vijf Artikelen van de Remonstranten*². De *Dordtse Synode* heeft in 1618-1619 deze artikelen weerlegd in de *Vijf Artikelen tegen de Remonstranten*, de zogenoemde *Dordtse Leerregels*.

De remonstranten waren vooral tegen het invoeren van sterk bindende belijdenisgeschriften, waarin precies werd vastgelegd wat een gelovige

---

¹ Dit laatste gedeelte is ontleend aan: A.E. Knoch, *Rooted and Grounded in love, Useachable Riches LXI*, blz.6 en7.

² remonstrantie = tegenbetoog / bezwaarschrift

wel en wat hij niet mocht geloven. Ook stelden de remonstranten de *predestinatie* ter discussie. De predestinatie gaat ervan uit dat een menselijk leven *volledig* is voorbestemd.

Waar de *contraremonstranten* vonden dat een mens geen enkele invloed had op zijn eeuwige bestemming, hingen de remonstranten een minder harde variant van de predestinatieleer aan. Volgens deze laatsten had God diegenen van tevoren tot de eeuwige zaligheid voorbeschikt waarvan Hij van tevoren reeds wist, dat zij gelovig zouden worden. De mens had bij de remonstranten dus een zekere invloed op zijn eeuwige (on)heilsbestemming.

Tussen de remonstranten en de tegenpartij (de *contraremonstranten*), ontstonden al snel felle discussies. Beide partijen namen een Leidse hoogleraar als pleitbezorger van hun zaak. *Jacobus Arminius* werd voorman van de remonstranten, *Franciscus Gomarus* voorman van de *contraremonstranten*.

Omdat het geschil tussen de remonstranten en de *contraremonstranten* al snel de prille republiek in tweeën dreigde te splitsen, werd in 1618 de *Synode van Dordrecht*, een kerkvergadering, gehouden. De Synode gaf de *contraremonstranten* gelijk. In 1619 stichtten de remonstranten in Antwerpen de *Remonstrantse Broederschap*.

De gevluchte remonstranten keerden na het overlijden van prins Maurits in 1625 weer geleidelijk terug naar de Republiek. Daar was de remonstrantse kerk officieel verboden, maar in de dagelijkse praktijk werd deze gedoogd. De remonstranten stichtten vele *schuilkerken*. Pas in 1795 werd de kerk officieel erkend.

Date Gorter